Ч. 12. Pocztowa należytość opłacono ryczałt m. Львів, неділя 17. березня 1929 р. Рік XXXI.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації:
„Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА.
Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-31. Телеф. Друкарні: 29-36.

Даймо гідну відправу!

Нашому національному життю грозить велика небезпека. Чим близче до загальних зборів матірного товариства „Просвіта“, тим голоснійше лунає команда більшовиків та їхніх союзників, що готовляться до нового штурму на цю народню твердиню. Вже два рази такий штурм їм не удався і коли вони ще раз пробують щастя, то треба надіятись, що третій наступ буде ще завзятійший та що сельроби змобілізують всі сили і спробують ужити всіх способів, щоби тільки осягнути свою ціль.

Команду над ворожою силою обняли цим разом закаптурені кацапи із „Сельробу-Єдности“. Що це за люди, знаємо добре. Свою заснічену москвофільську твердиню, своє „общество Качковського“ вони лишили в спокою, а беруться здобувати „Просвіту“, найбільшу культурну установу українського народу, що своєю 60-літною діяльністю причинилась до нашого національного відродження і поклала міцні підвалини під дальшу організацію на всіх ділянках національного життя. Сельроби, більшовики та інші їхні союзники хотять опанувати просвітянську централю у Львові, щоби з готової позиції замісць національної свідомости поширювати отрую варшавського інтернаціоналізму.

Зі своїми гаслами вони не криються. Вони голосять явно, що „Просвіта“ має ширити освіту, побудовану на соціялістичному світогляді, має організувати селянсько-робітничі маси до боротьби за селянсько-робітничий уряд і т. д. Словом, „Просвіта“ має стати осередком більшовицької агітації! Значить, з культурно-освітної установи хотять зробити агітаційно-політичну і тим самим зробити їй конець. Бо чейже річ ясна, що в такім характері „Просвіта“ не проістнувала би одного дня. Польська влада упоралася би з нею швидко, як це робить з всіми комуністичними організаціями.

Але сельробівська компанія аж тоді осягнула би свою ціль. З упадком культурно-освітного огнища та його освідомляючого промінювання на народні маси отвориться вигіднійше поле для їхньої руїнницької роботи. Отже вони прямують до знищення „Просвіти“.

І тільки в тій ненависти до „Просвіти“ сельроби кинулися тепер на наші села, агітують по читальнях до творення сельробівських гуртків і вибирання своїх однодумців делеґатами на загальні збори „Просвіти“ у Львові. Гроші — кажуть вони — не повинні бути перешкодою у приїзді сельробівських делеґатів. Значить, руїнники „Просвіти“ розпоряджають великими грошевими фондами.

Маючи все те на увазі, українське громадянство мусить бути готове до оборони своєї найбільшої національної установи, що саме тепер святкує 60-літний ювилей свого істнування. Обовязком виділів просвітних філій і читалень подбати, щоби делеґатами на загальні збори, які відбудуться в четвер, дня 21. цього місяця у Львові, стали характерні люди, випробовані в національній свідомости і патріотичній роботі. Обовязком всього українського громадянства недопустити до того, щоби ювилейні загальні збори Товариства, яким ми всі гордимося і дорожимо як цінним здобутком праці цілих поколінь, стали видовищем коршемних авантур, як це вже раз було. Цього вимагає повага хвилі, цього вимагає честь нашої нації.

Даймо гідну відправу ворожому наступови!

Щораз гірша плутанинна!

Спір поміж урядом і соймом тріває далі.

Від трьох літ, себто від травневого перевороту марш. Пілсудського з 1926-го року, всі політичні справи в Польщі крутяться довкола одного великого спору, що йде поміж соймом і урядом. Здавалося, що розвязання сойму в осені 1927-го року і вибір сойму нового покладе край цьому спорові. Однак так не сталося. Навпаки: соймово-урядова суперечка тріває далі, має ту саму причину й набирає щораз більше на гостроті. Причина проста і ясна: творці травневого перевороту вперто змагають до закріплення своєї влади, себто влади урядової, виконавчої, коштом влади народньої, законодатної. Іншими словами: йде боротьба поміж нахилами до самовладства (автократії) і народоправства (демократії). Ця боротьба внеможливлює згідливу співпрацю двох найвищих державних чинників: влади законодатної (парляменту) і виконавчої (уряду), і тому політичні відносини у польській державі є вічно хиткі і непевні. Очевидно, що це справа надзвичайно складна і що боротьба довкола такої справи й серед таких непевних відносин приймає ріжні форми. Тому теж ми є свідками всяких несподіваних виступів то зі сторони сойму то уряду і ніколи не знаємо, що принесе завтрішній день.

Ми вже писали про зголошений урядом (чи то урядовим „Безпартійним Бльоком“ у соймі) проєкт нової конституції: через переведення зміни конституції уряд саме й хоче усунути дотеперішній спір із соймом та нібито налагодити „рівновагу“ поміж владою законодатною і виконавчою. Однак спосіб, у який уряд хоче цю „рівновагу“ завести, є такий односторонний, — він наносить такий удар парляментаризмови (народоправству) і так вивищує владу уряду згл. президента держави понад владу сойму, що саме зголошення отого „бебістичного“ проєкту зміни конституції загострило спір поміж урядом і соймом ще більше.

Писали ми теж про велику промову марш. Пілсудського на сенатській буджетовій комісії, де він знову накинувся гостро на сойм і послів. Очевидно, що після того сойм (вірніше: соймова опозиція, яка має більшість) ще більше озлобився і напруження ще більше зросло. А ось в останньому тижні це напруження дістало свіжого матеріялу.

Коли йде боротьба, то оба противники вишукують один у другого найслабші місця, в які можна вдарити. І соймові вдалося таке місце в урядовій політиці віднайти: цим місцем є переступлення урядом буджету за минулий рік на цілих пятьсот девятьдесять мілiонів золотих (уряд видаткував ці гроші без попередньої згоди сойму і потім теж не предложив соймові рахунку зі законопроєктом про затвердження цих видатків). І ось соймова опозиція зголосила внесок на поставлення міністра фінансів Чеховича перед державний трибунал за незаконний видаток понад пів міліярда золотих з державних (народніх) грошей. Очевидно, для уряду це справа дуже неприємна і уряд цілою силою виступив проти такого соймового внеску. Сам голова ради міністрів Бартель заявив, що цілий уряд вповні погоджується з міністром фінансів і його справу вважає своєю; гроші, мовляв, справді видано і рахунку з них сойм ще досіль не дістав, однак уряд рахунок предложить з внеском на затвердження його (признання додаткових кредитів у висоті видаткованої суми) — залишає собі лише вільну руку, коли це зробить. Тимчасом сойм не прийняв до відома цеї заяви голови ради міністрів і відіслав внесок опозиції про поставлення міністра фінансів у стан обвинувачення до відповідної соймової слідчої (буджетової) комісії. Комісія відбула одно засідання і на друге засідання покликала для пояснень міністра фінансів. Він справді явився, однак заявив, що він уже не міністер, бо саме зголосив свою димісію і ця димісія прийнята. Мало того, у дальшій своїй заяві уступаючий міністер Чехович звернув увагу комісії, що він чейже працював серед ненормальних відносин політичного напруження і що взагалі він, мовляв, „не мав доступу до сойму“, і що взагалі — не він чейже, міністер фінансів, робить політику і що в усьому мусів повинуватися тому, проти кого цілий сойм не має відваги виступити! Така заява міністра викликала у Варшаві нечуване здивування. Як таке, то ще перед тижнем голова ради міністрів боронив п. Чеховича і заявляв що його справа це справа цілого уряду, а нині дається міністрови димісію! А що уряд?! І як розуміти огірчені слова уступаючого міністра під адресою „ненормальних відносин“ і „вищих чинників“?

Як розуміти димісію міністра фінансів Чеховича, ніхто ще докладно і вірно не знає, бо уряд мовчить. Однак слідча буджетова комісія не перервала свого слідства і зажадала, щоби уступивший міністер висловився яснійше про тих, яких уважає головними винуватцями переступлення буджету. Іншими словами — сойм починає бити вже не в особу одного п. Чеховича, але в інших ще правителів. Внесло воно, очевидно, нове загострення ситуації, яка нині ще гірше заплутана.

У звязку з цим дальшим заплутанням відносин знову виринули голосні балачки про розпуск сойму і проголошення нової конституції, то знову про розпуск сойму і нові вибори по старій ще конституції й виборчій ординації. Розвязку цих сумнівів принесе недалека будучність.

Хто є заступниками народу?

Голос з краю.

Наш народ пильно слідить за тим, що діється в польськім соймі і сенаті, де куються нові закони для нас а властиво проти нас. З особлившою увагою слідить за виступами українських послів і вичитує їх промови в обороні прав свого народу.

Інакше і не може бути, бо у свіжій памяти маємо соймові і сенатські вибори, що відбулися тому рік. Всі памятаємо, як то вороги нашого народу мало зі шкіри не вискочили, мобілізували проти нас всі пекольні сили, щоби як найменше наших заступників допустити до Варшави. Такої виборчої агітації наш народ ще при жадних виборах не видав. Всі доми, плоти, а навіть дерева пестріли від агітаційних відозв, що баламутили народ ріжними кличами та обіцянками. Але найцікавійше, всі ті відозви, що походили від ріжних чужинецьких та українських партій, що переліцитовували себе в найбруднійшій демаґоґії, ставали в один боєвий фронт проти найсильнійшої української партії, проти нашого Національно-Демократичного Обєднання!

Та хоч стільки кирині при виборах нанесли тоді ріжні виборчі дурисвіти, наш народ -- аж дивно подумати — показав велику політичну зрілість і не дався у своїй масі збаламутити. Він пізнав, де правда а де обман і не пішов туди, куди тягнули його ріжношерстні виборчі гієни. Наш народ віддав свої голоси у великій більшости кандидатам Національно-Демократичного Обєднання.

Правда, вдалось нашим ворогам звести якусь частину народу на блудну дорогу, але ті збаламучені нині каються свого блуду. Нині кождий свідомий українець мусить признати, що правдивими заступниками нашого народу є посли, що виступають під прапором Обєднання. Всі інші, чужі чи свої, тільки ошукали своїх виборців і не виконують своїх обіцянок, які поробили їм перед виборами. Досить погадати, що творить тепер така „одинка“, на яку впали також голоси українських несвідомих виборців, що роблять польські ліві партії, що товклися також по наших селах, або де ділися наші червоні (з ріжними відтінками) партії!

Одинокі посли, що справді борються на кождім кроці і в кождій справі за інтереси і непередавнені права українського народу і то не тільки одної якоїсь верстви, але всіх його кляс, це посли Обєднання, згуртовані в Українськім Клюбі. Читаючи промови наших заступників в обороні української школи, як пос. Целевича і сен. Галущинського, або сміли виступи пос. Д. Левицького пос. Хруцького, пос. Паліїва і інших в загально національних справах, або ріжних інших послів в господарських і культурних справах, годі опертися почуванню гордости, що ми таких світлих людий там вислали. Ми вдячні їм за те, хоч знаємо, що їх голос це голос вопіючого в пустині. І

ми постоїмо за ними цілою масою, цілими міліонами, хоч представник польського уряду говорив, що вони не мають права виступати в імени українського народу. Ми їх вибрали і їх будемо слухати! *Селянин.*

Із злиднів українського села.

Промова посла Володимира Кохана, виголошена на пленарному засіданню сойму дня 6. лютого 1929 р. підчас дебати над буджетом міністерства публичних робіт.

(Докінчення).

ПОТОКИ І РІКИ.

Другим, дуже яскравим прикладом на односторонний поділ публичного гроша з кривдою для українського народу є видатки на реґуляцію потоків і рік. Згадаю панам 1927 р., коли то наслідком повені гірських потоків у Східній Галичині українське населення надзвичайно потерпіло. Сотні тисяч нещасливих остало тоді без даху над головою, запанували голод і розпука, нечувана нужда, а чейже загально відомо, що несправедливо було би скидати це нещастя на „вищу силу", бо воно находить своє оправдання в тій господарці, яку приноровлювано до цеї землі та її мешканців. Безпосередньо по тій катастрофі в буджеті на 1928 р. фіґурувала певна квота призначена на обмурування цих потоків, однак вже в цьогорічному буджеті годі добачити подібних позицій. Про лихо забуто, однак чи може хтось запевнити, що подібне лихо не повториться може і в недалекій будучині? Правда, коли мова про загальну водну господарку, то в буджеті фіґурує на утримання сплаву і реґуляцію корабельних рік сума поверх 18,000.000 зол. З тих грошей дорічя Сяну і Бугу разом з дорічям Дністра отримують разом один міліон золотих. Є також у тому буджеті позиція на реґуляцію сплавних рік, а саме 2,641.000 зол. Однак що значать ці цифри з світлі справжнього стану потреб нашої території при такій важній справі, як це доказали нещастя з 1927 р.? Характер цих т. зв. інвестицій можна назвати лише півсередниками консерваційними, але про справжню реґуляцію здичілих рік на нашій території нема навіть мови.

МЕЛІОРАЦІЯ.

Те саме діється з меліорацією, потрібною задля переведення гасла більше раціональної господарки на нашій землі. А чейже ще за австрійських часів виготовлено багато плянів і розпочато багато вступних робіт над реґуляцією рік і переведення меліорації. Все це занепало, хоча минуло 10 літ після війни, і хоча польська держава, прилучуючи українські землі, повинна шанувати зобовязання, які взяла на себе саме в цих справах. На жаль, діється цілком інакше, не вважаючи на те, що наш нарід платить польському скарбові великі податки.

ВІДБУДОВА КРАЮ.

Третьою справою, яку можу і маю право назвати найбільш пекучою, це справа відбудови краю. Після 10 років, як скінчилася війна, ще 50 тисяч родин живе у тимчасових бараках або землянках. Не передбачується засобів на відбудування 30.000 будинків, що ще осталися. А преці першим обовязком польського уряду повинно бути усунення цих страшних наслідків війни. Треба зазначити, що в цьому випадку ця незрозуміла пиявість відбивається передовсім на мешканцях української території, бо саме там відбувався той страшний танок смерти великої війни. Призначених в буджетовому прелімінарі 7.300.000 зол. чи навіть 10 міліонів на відбудову краю в нічому не заперечує твердження, що уряд з великим незрозумінням ставиться до цієї важної справи. А що дальше буде? Лісова данина кінчиться. Деж пляни радикального усунення наслідків війни в найближчій будучині?

Допомога уряду у відбудові була для українського селянина дуже маленька. Що більше, навіть в тих найбільше знищення повітах, як Гусятин, Зборів, Броди, Збараж, Скалат, Копичинці, Борщів, Заліщики, в яких наш найбідніший селянин дістав свого часу позичку до висоти 300—500 зол., призначених на відбудову, позичку, яку силою розпорядку мін. публ. робіт і скарбу з 20. травня 1927 р. треба було скреслити, цю позичку починають тепер безсердечно стягати, не звертаючи уваги на умови нужденного життя невідбудованих донині родин. Довжникам доручено наказ негайного звороту отриманої позички, як це зрештою подано до відома п. міністра інтерпеляцією нашого Клюбу з 14. грудня 1928 р. Те саме в інших повітах українських земель, як Сокаль, Рава Руська, великі простори Волиня, Полісся і т. д.

Взагалі, що торкається ресорту, про який іде мова, то і тут є чимало фактів, які вказують на односторонність і протекціоналізм на шкоду матеріяльно бідніщого українського населення. Пригадаю напр. п. міністрови матеріяли, які наш Клюб доставив йому своєю інтерпеляцією з дня 30. травня 1928 р. в справі катастрофальної водної господарки на річці Солокія пов. Рава Руська. Була там мова про потребу скасувати млин, якого вибудував собі якийсь п. Ромер незаконно і без попереднього дозволу водної влади. Вибудування цього млина всупереч всяким постановам водних законів а проте з відома староства і поліції довело до того, що в перших днях лютого 1928 р. вода Солокії залила 550 морґів дрібного власництва, селян Вербиці, зірвала греблю, залляла громадську дорогу, хати, стодоли і т. д. Яких 80 господарств майже три тижні буквально купалося в воді. Цей факт, поданий інтерпеляцією до відома п. міністра, не змінив відносин, навпаки, п. Ромер, поставивши владу перед доконаним фактом, мав в останньому часі дістати навіть концесію.

І хоча ресорт міністерства публичних робіт торкається чисто господарських справ, хоча бодай в тих справах уряд повинен заняти річеве становище до своїх податників, стверджую з цілим притиском, що цього донині нема.

СУМНІ ПОДІЇ.

Релігійна боротьба на Волині.

В українськім селі Жабче, луцького повіту на Волині, розгорілась релігійна боротьба між православними і уніятами нового латинського покрою. Як відомо, Польща орґанізує від кількох літ католицьку церкву східного обряду, що находиться вповні в руках польського римо-католицького епископату. В Люблині утворено окремі богословські курси для кандидатів на священиків нової церкви. Кандидатами є звичайно півінтеліґентні люди, що для хліба вишкoлюються на католицьких священиків і служать сліпим знаряддям в руках тих, що мають владу у своїх руках. Нових уніятських парохій є небагато, бо українське православне населення волить держатися обряду своїх батьків, але ті, що перейшли на цю „державну унію", користуються великою опікою та всякими благодатями польської влади. Для них відступається готові церкви і парохіяльні будинки, побудовані коштом православних, та окружується їх охороною поліції.

Така історія сталася й в селі Жабчу, де на 500 православних знайшлося 58 таких уніятів. Ще тоді, як уніятських родин було всього 7, їм передано церкву і парохіяльні будинки на велике обурення православних. З того приводу прийшло між обома сторонами до грізних заворушень, так що влада замкнула і запечатала церкву, наслідком чого обі сторони відправляли богослуження в приватних домах.

Дня 20. лютого православні побачили, що печать на церкві зірвана і двері відчинені. Тоді збіглося яких двіста селян і разом зі своїм священиком Сагайдаківським увійшли до церкви. Показалось, що церкву окрадено, бо бракувало золотої чаші та інших дорогих річей. Збезчещену святотатством церкву освятили на ново, а щоб недопустити до нового збезчещення, рішили не покидати церкви доти, доки влада їм її не зверне.

Вечером тогож дня прийшло двох поліціянтів і поставили коло церкви сторожу, яка позволяла тільки виходити з церкви, але до середини нікого не впускала. На другий день прийшло аж 32 поліціянтів з двома аґентами і комісарем. Церкву окружено зі всіх боків. Для замкнених в середині не допускали їди ні води. Селяни мусіли прокормлювати поліцію і давати підводи, нераз десять підвод на день.

За кілька днів православні вислали телеґраму до свого митрополита, а він звернувся до міністерства. Справою занявся Український Клюб і зголосив у соймі нагле внесення а на місце подій вислав посла Вислоцького.

Так сиділи замкнені в голоді і на морозі 8 днів. Частина з них вийшла і пішла до дому, але коло сто осіб, мужчин, жінок і дітий лишилось дальше в церкві. Щоби заспокоїти спрагу, вони збирали сніг і лід із замерзлих вікон. Священик у ризах навколішках благав дати хоч трошки води для дітий. Але води не допущено. Єдину втіху нещасні знаходили в молитві і богослуженнях, які правились днями і ночами. Всі присягли вмерти за свою віру. Сьомого дня 20 осіб захорувало з голоду і холоду і священик упросив їх іти до дому. Інші перемучились до 1. березня.

Цього дня поліціянти ввійшли до церкви і силою усунули людий. Лиця їх були чорні, очи запалі, ніхто не міг на ногах держатись. Всі були хорі. Сімох, що ставили опір, між ними й священика, побито, арештовано і скований відставлено саньми до тюрми в Луцьку. Тут будуть їх судити. Тимчасом церкву знову запечатано і коло неї поставлено варту.

Дня 5. ц. м. були в Жабчу українські посли Біляк і Заваликут і зібрали матеріяли, що відносяться до описаних подій. Український Клюб має зголосити друге нагле внесення в соймі в тій справі.

Посягнення по державні гроші.

Напад на почтового возного у Львові.

Минулого тижня сталася у Львові подія, що знову розворушила польсько-українське співжиття і звернула на себе увагу ширшого світа. Історія цього співжиття збогатилась новим виступом тайної Української Військової Орґанізації.

В каменици при вул. Городецькій ч. 89 замешкала від 1. ц. м. в одній кімнаті молода пані, що вилеґітимувалась як Поля Бронфман, студентка університету. До неї приходили з почти дрібні гроші, які вона відбирала в присутности двох молодих мужчин. Коли в середу, 6. березня ц. р. почтовий возний Францішок Кохановський приніс їй знову 20 зол., кинулися всі троє на нього, причім один мужчина дусив його за горло, другий бив револьвером по голові, а жінка пробувала відобрати йому торбу, в якій було коло 4 тисячі золотих. Однак Кохановський видерся на хвилю з їх рук, вибив кріслом шибу і крізь вікно почав кричати: бандити! ратунку! Налякані тим напасники кинулися до втечі. Вибігли на вулицю а за ними біг з криком Кохановський, алярмуючи прохожих і поліцію. Один з утікачів скрутив на вул. Дзялинських, де його зараз і зловили, а другий побіг в противну сторону і попід костел св. Єлисавети прямував в сторону вул. Шептицьких. В руках держав два револьвери і відстрілювався до поліціянтів, що гонили за ним і також стріляли. По дорозі вскочив до сіний одної камениці, але тут хотів його зловити трамваєвий візник Ґаклік. Втікач стрілив до нього, а коли цей упав на землю, вибіг назад з сіний, подався на вул. Шептицьких і вбіг у браму під ч. 41, бо поліціянти гнали за ним і стріляли. Тут подався сходами до пивниці, перебіг коридор попри мешкання сторожа і звалився в ніг у куті. За хвилю прибігла за ним поліція, але він уже не жив. Умер від кулі поліціянта, яку дістав у живіт підчас утечі.

Третя учасниця нападу, молода жінка серед замішання на вулиці пропала без сліду.

Зловленого напасника приведено на поліцію, де він признався, що називається Роман Мицик, є українець, студент другого року прав і походить із Синевідська Вижнього пов. Сколе, де його батько має 40 морґів поля. Заявив також, що напад на почтового возного виконав *на приказ Української Військової Орґанізації*, а гроші, які мали забрати, були призначені на *українських політичних вязнів*. Своїх спільників він не знає, бо познакомився з ними в останніи часі і тільки задля виконання нападу.

Слідство викрило, що убитий напасник називається Ярослав Любович, мав літ 25, був студентом четвертого року прав і сином священика із Жидачівщини. Стверджено також, що підчас погоні Любович дав 12 стрілів, а Мицик два. Від тої стрілянини поліціянт Бобак є ранений в ногу, а трамваєвий візник Ґаклік дістав постріл в шию. Від цеї рани він умер на другий день в шпиталю. Його поховали в неділю з великою парадою при участи представників влади та ріжних польських орґанізацій. Похорон Любовича відбувся дуже скромно при участи тільки родини. Щоб недопустити до демонстрацій, змінено публику, подаючи пізнійшу годину похорону. Всеж таки без демонстрацій не обійшлось, причім поліція арештувала кільканайцять українців, переважно шкільну молодь обох полів.

Слідство в справі нападу на грошевого возного зарядження на великі розміри. Переведено ревізії в ріжних українських домах та в Академічнім Домі, арештовано багато українських студентів, розіслано по краю стежні листи за утікшою жінкою. Стверджено, що вона не могла називатись так, як подала, бо Поля Бронфман є інша студентка університету. Однак досі поліція не попала на її сліди. Є здогад, що це не була жінка, тільки переодітий мужчина.

Арештований учасник нападу, Роман Мицик не має ще скінчених 20 літ і стане в четвер, 14. ц. м. перед наглим судом у Львові. Польські ґазети доносять, що разом з ним буде відповідати цілий штаб Української Військової Орґанізації, який мав дістатись в руки влади, але хто, покищо не знати.

Поліціянт Панкевич, що пострілив смертельно Любовича, дістав 500 зол. нагороди, а ранений поліціянт Бобак, що лежить в шпиталі, 300 зол. Цікаве також, що почтовий возний Кохановський є з роду українець і щойно недавно змінив свій обряд на римо-католицький. Він також має дістати відзначення і грошеву винагороду.

Зі сойму і сенату.

Українські виступи в соймових комісіях. Що ухвалив сенат?

З діяльности сойму в останньому часі слід згадати про виступи українських послів у комісіях. У соймовій земельній комісії в дискусії над внесенням польської хлопської партії про удержавлення приватних лісів пос. **Тершаковець** зажадав **управильнення лісових сервітутів**, що є вічною болячкою нашого села. При останній регуляції скривджено наші громади настільки, що прийшло до 3.200 процесів. Ліси повинні перейти на власність не держави, але громад.

В правничій комісії пос. **Загайкевич** в часі дискусії над внесенням Українського Клюбу про доповнення президентського розпорядку в справі організації судів зажадав, щоб на землях з українським населенням у судах була допущена побіч польської мови також **урядова мова українська.** Внесення Українського Клюбу перепало, а зате ухвалено **побажання,** щоб на мішаних територіях судді і прокуратори знали також українську мову.

В освітній комісії промовляла пос. **Рудницька** над внесенням Жидівського Клюбу в справі допущення жидівської молоді до висших шкіл. Бесідниця виказала, що також **українській молоді** робиться перешкоди при вписах до висших шкіл у Польщі.

В комісії земельних реформ промовляв пос. **Баран** з приводу проєкту закона, зголошеного польськими лівими партіями про виконання **земельної реформи.** На бажання міністра Станевича рішено відложити цю справу аж до часу, коли в маю ц. р. уряд зголосить власний проєкт у соймі. Крім того промовляв пос. **Баран** в справі урядового законопроєкту про **управильнення гіпотечного стану нерухомостей,** куплених при парцеляції. В Галичині багато є випадків, що селяни набули землю при парцеляції ще в роках 1920-26, але досі не є власниками куплених ґрунтів, бо давні власники не хотять перенести власности на набувців, а навіть обтяжують продані ґрунти. Урядовий проєкт, що нарешті управильнює цю справу, є добрий і в інтересі селянського населення повинен скоро як закон увійти в життя.

Дня 3. ц. м. почались буджетові наради повного сенату і тревали шість днів. Від Українського Клюбу промовляли: сен. **Троян** при ґенеральній дискусії, сен. **Кузьмин** при буджеті міністерства земельних справ, сен. **Бараник** при буджеті міністерства внутрішних справ, сен. **Кисілевська** при міністерстві освіти і сен. **Ґорбачевський** при міністерстві судівництва. Зміст цих промов подамо в найблизших числах нашої ґазети.

На засіданню сенату 7. ц. м. міністер внутрішних справ ґен. Складковський домагався, щоби привернути йому **диспозиційний фонд у сумі 6 міліонів,** відкинений соймом. Цей фонд потрібний йому на поборювання грьох ворогів держави: **комуністів, шпигунів і Української Військової Орґанізації.** Хто відмовляє державі цих гроший, не позволяє їй боронитися. Це так промовило до серця польській більшости сенату, що вона ухвалила **привернути в цілости диспозиційний фонд.** Зате не було більшости при голосуванні над збільшенням диспозиційного фонду міністерства військових справ на 2 міліони і це внесення **перепало.** Є це відповідь на відому промову марш. Пілсудського! Квоту для тяжко пошкодованих інвалідів **побільшено** з 3 на 4 міліони. Крім того уповажнено міністра скарбу **підвисшити** на **30 проц. платні державних службовців** з надвишок, які принесуть державні доходи. Опісля принято цілий буджетовий закон зі змінами, предложеними комісією.

З орґанізаційного руху.

ТУРЧАНЩИНА.

Дня 6. березня ц. р. відбувся в Турці н. Стр. Повітовий Народній Зїзд мужів довіря Національного Обєднання. Явилося 354 уповноважнених делеґатів з 38 громад турчанського судового повіту (в цьому було 336 селян і 4 селянки, 8 священиків і т. д.). Нарадам проводив голова Пов. Нар. Комітету д-р Мирон Кондрат, місцевий адвокат. Реферат про політичне положення українського народу та про важку працю Української Парляментарної Репрезентації виголосив посол *Дмитро Великанович.* В дискусії забирали голос численні делеґати. Зїзд ухвалив одноголосно повне довіря як Українській Парляментарній Репрезентації, так послови Великановичови. Ухвалено також ряд резолюцій, між іншим з протестом проти проєкту перенятття державою лісів і обговорено ріжні біжучі справи. Наради скінчилися відспіванням національного гимну.

Контроля обороту землею.

Без дозволу польської влади не вільно буде продати ані одного морґа землі!

Міністерство земельних реформ приготовляє проєкт закона про контролю обороту землею, однаковий для цілої держави. Як доносять польські ґазети, цей закон має недопускати до обниження рільної культури та до творення карлових господарств.

Дотеперішні приписи в тій справі піддавали контролі земських урядів оборот землею тоді, коли продавалось землю з великих маєтків. В бувшій Конґресівці контроля обіймала також селянські землі та унеможливлювала продаж, що доводила до творення господарств понизче 6 морґів.

Новий закон має на меті завести державну контролю при всіх продажах. Вправді приписи закона мають бути так придумані, щоби земські уряди не утруднювали купна і продажі землі, але річ певна, що вони впадуть тягарем на українське хліборобство, якому відбереться взагалі змогу набувати землю.

Що чувати у світ.?

Анґльо-радянські взаємини.

Нова більшовицька господарська політика, що старається навязати зносини з капіталістичним світом, якому виповідає революцію, може похвалитися успіхом. Між радянським урядом і маґнатами нафтового капіталу в Анґлії прийшло до умови, на основі якої Радянщина буде доставляти Анґлії міліон тон радянської нафтової ропи річно. До недавна між обома цими державами йшла політична і господарська боротьба. Але коли американський нафтовий трест (великий союз) скористав з цеї боротьби і зробив з більшовиками умову, на основі якої Радянщина має доставляти нафти азійським краям, Анґлія пішла слідами Америки і покористувалась також радянською нафтою. Таким чином зачинається зворот в цілій европейській політиці. Господарські взаємини з Радянщиною доведуть швидко до навязання політичних зносин і зроблять конець анґлійській протирадянській роботі, до якої запряглись також деякі інші держави.

СПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЕЙ не діждалася ніякої розвязки від Ради Союза Народів, що зібралася минулого тижня на засідання. Дискусія, яку переведено в тій справі, показала, що охорона національних меншостей є в руках кількох побідних держав, які кермуються тільки власними інтересами. Гнобленим народам відмовлено всякої оборони, віддаючи їх на ласку і неласку побідників. Скінчилося на тім, що заступникови Японії, делеґатови Адатсі поручено як референтови прийти зі звітом про канадійське і німецьке внесення на сесію Ради, яка відбудеться в червни ц. р.

РЕВОЛЮЦІЯ В МЕКСИКУ тревае дальше. Проти президента Портеза Ґіля виступили ґенерали Манцо, Аґніра й Ескобар, займаючи цілий ряд міст і провінцій. Востанній хвилі воєнне щастя перехилилося на сторону державних військ, до яких пристала нагло частина повставших індіян. Президента Ґіля підтримує уряд Зєдинених Держав, заінтересований в мексиканській нафті.

НОВИНКИ.

— **Ювилейний Комітет** при Т-ві „Просвіта“ у Львові просить всі установи й особи, які отримали запрошення до виготовлення рефератів на Освітньому Конґресі, щоби негайно відповіли, подаючи докладний наголовок реферату.

— **Краєвий Зїзд кожухарів і білошкірників** уладжує Краєве Товариство господарське „Сільський Господар“ у Львові, вул. Зіморовича ч. 20. Товариство просить всіх кожухарів та білошкірників, а також тих, що знають їх адреси, щоби подали їх списки по поодиноким білошкірничо-кожухарським гніздам (місцевостям), щоби можна вислати їм запрошення на цей зїзд. Завданням зїзду буде підготовити **краєву українську орґанізацію кожухарів та білошкірників,** тому присутність якнайбільшого числа заінтересованих є конечна.

— **Відлига у Сх. Галичині** вже зачалася і небезпека повени за плечима. Воєвідські уряди видали вже старостам загрожених повітів відповідні зарядження, щоб охоронити людність перед несподіванкою. Коло 5.000 мешкань має опорожнитись. На найбільше загрожені місця вислано саперські відділи, що мінами мають розсаджувати ледові запори.

— **За напад на почту.** Перед судом присяжних у Львові скінчилась 7. ц. м. розправа проти Евгена Скицького і Івана Штокала за співучасть в нападі на почтову філію у Львові дня 3. липня м. р. Обох засуджено на кару по 4 роки тяжкої вязниці. Оборонці внесли зажалення неважности з причини високого виміру кари.

— **Зловживання при війську.** Перед військовим судом у Варшаві відбувається розправа проти ґенерала Кулінського, бувшого командanта краківського корпусу, тепер спенсіонованого. Закидують йому ріжні грошеві зловживання та недостачу нагляду над підчиненими старшинами, наслідком чого один капітан і один поручник допустилися так грошевих зловживань на шкоду державного скарбу.

— **За побиття чури.** Окружний військовий суд у Варшаві засудив на 6 тижнів твердині спенсіонованого ґенерала Яна Гемпля за те, що побив тяжко свого чуру Петра Лубу, наслідком чого він мусів два тижні лежати.

— **За замах на конзуля.** В Празі відбулася судова розправа проти Миколи Пазюка, що виконав невдачний замах на польського конзуля Любачевського. Дістав півтора року вязниці.

— **В екзекуційнім відділі** львівського маґістрату викрито грошеві зловживання на суму 20 тисяч золотих.

— **Не приймайте папіросок у потягах!** В залізничім потязі, що їхав з Лодзі до Пйотркова, присівся до одного пасажира якийсь панок і почастував його папіроскою, від якої пасажир зараз заснув. Коли його збудили, бракувало його валізки і 10.000 зол. Поліція арештувала в Пйотркові панка, подібного до того, що подав папіроску

— **До чого доводить горівка?** У господаря Василя Дзядика пов. Сокаль відбувалося 4. ц. м. весілля. Вечером напало на дім кільканайцять пяних парубків із сусідного села Боянич і з ножами в руках загрозили господареви, що як вийде з хати, то його убють. А тимчасом покрутили замки в коморі і зрабували кілька літрів горівки та багато іншого добра. Справою занялася поліція.

— **Не скачіть з потягу!** Коло стації Зимнавода під Львовом вискочив з потягу в часі руху військовий резервіст Яків Чарнецький і потовкся так тяжко, що вмер у львівськім шпитали.

— **За нездарну операцію.** Суд у Кракові займався справою двох лікарів, заскаржених за те, що виконали на одній жінці нездарну операцію, від якої вона умерла. Одного з них звільнено, а другого, якогось д-ра Ґоґульського засуджено. На основі рішення лікарського виділу краківського університету засудженому заборонено виконувати лікарську практику, доки не здасть на ново лікарського іспиту і викаже, що знає своє діло.

— **Смілий бандитський напад.** Касієрка одної фірми в Катовицях несла 7. ц. м. вечером гроші до почтової щадниці. Ледви ввійшла в сіни будинку, якийсь чоловік встромив їй в рот грудку снігу, звалив її на землю і вирвавши з рук торбу, в якій було коло 4.000 зол., утік на улицю. На крик касієрки дехто пустився за ним в погоню, але він відстрілювався з револьвера і щез в темноті недалекого парку.

— **Рік вязниці за стріляння до хреста.** Найвисший суд у Варшаві рішив голосну свого часу справу шкільного інспектора з Білостоку, Новаковського і вчителя Козири, засуджених окружним судом на рік вязниці за те, що стріляли до хреста при дорозі. Апеляційний суд зменшив цю кару на 1 місяць вязниці, тому, що злочину доконано в пянім стані. Однак найвисший суд зніс цей присуд і привернув першу кару.

— **Вовки пожерли священика.** З Болгарії доносять, що у місцевости Айхгор до Варни їхало саньми кількох селян з місцевим священиком. Нараз у лісі кинулося за ними стадо вовків. Щоби відстрашити звірів, священик вистрілив з револьвера. На гук стрілів коні сполошилися і священик упав зі саний. Заки селяни стримали коні, вовки вже окружили священика. Він упав на коліна і почав молитися, але в тій хвилі вовки роздерли його на кусники. А селяни, ратуючи своє життя, поїхали дальше.

В справі вивозу безріг.

У звязку з управильненням безріг і вепрового мяса повідомляємо всі філії і кружки „Сільського Господаря“ і всі кооперативи, обєднані в Ревізійнім Союзі Українських Кооператив, що в справі вивозу безріг і вепрового мяса належить звертатися до **Центросоюзу, Союзу Кооперативних Союзів у Львові, Зіморовича 20, як до одинокого заступництва продуцентів леґітимованої установи.**

Остерігаємо перед видаванням комунебудь іншому повновластей.

Краєве Т-во госп. „Сільський Господар“ у Львові
Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові

ДОПИСИ.

БІРЧА пов. ДОБРОМИЛЬ. Наше недбальство. Від двох літ є тут кооператива, якої завдання є особливо велике, бо від її розвитку зависить справа поширювання кооперативної ідеї по інших громадах. Одначе на стид і ганьбу нашої повітової інтеліґенції число членів і уділів кооперативи є смішно мале. Багато з

них навіть не хоче знати, де вони находяться, а всі свої покупки полагоджують у всяких чужинців, які і без того вже досить богаті. І якщо наша кооператива впаде, то моральна відповідальність за те буде важким каменем лежати на совісти цим нашим інтелігентам, що позабули клич: свій до свого і своїм поведенням не позволять українським кооператорам позбутися вже раз чужих і нам ворожих купців лихварів.

Свій.

ГОЛИНЬ пов. КАЛУШ. Чи так повинно бути? Вже пять літ буде, як маємо в нашім селі кооперативу, що гарно розвивається, має свій будинок при гостинци і стала осередком кооперативного життя. Маємо й читальню „Просвіти“, що веде культурно-освітну роботу серед громадян. Дивно тілько, що наш парох стоїть осторонь кооперативного життя, вважає кооперативу своїм ворогом і торгує із жидами. Жид зайда хвалиться перед цілим селом, що єгомосць мудрий, бо в нього купує, а ті, що ходять до кооперативи, то самі дурні. Люди знають, що воно є навідворот, і покивують головами з дива.

ХЛІВЧАНИ пов. РАВА РУСЬКА. Просвітний ювилей. І наша читальня відсвяткувала спільно з тов. „Луг“ ювилей 60-літного істнування матірного Товариства „Просвіти“. Програма свята, яке староство обмежило тільки для членів читальні, була така: О год. 10 рано збірка членів у читальнянім домі. Синьо-жовтий прапор, виставлений на домі, здерли поліцаї і забрали з собою. Опісля члени читальні взяли масову участь в богослуженню, на якім співав читальняний хор під управою п. Мих. Халуса. По вечірни відбулася в читальни святочна академія. Велика саля була виповнена людьми, причім вписалося багато нових членів. Вступне слово і святочний реферат виголосив п. Ів. Душний. На дальшу програму зложились декламації, співи мішаного хору і реферат п. М. Хомина. Свято закінчено відспіванням „Боже, великий, єдиний“ та національних пісень. Весь час пильнувала читальні поліція з наїженими баґнетами.

Член.

ЦВІТОВА пов. БУЧАЧ. Партія кооперативи і жида. Наше село бідне, окружене панськими ланами, а селянські ґрунти розкинені далеко, на 4 кільометри. Але як прийшов до села жид Абрамко і заложив склеп, то за два роки так доробився, що побудував собі хату, бляхою криту. Зміркували люди, що торговля це добра річ, і тому рік заложили кооперативу, яка приносить гарні доходи, хоч багато людий все ще тримається жида. З весною хочемо взятися до будови народнього дому. На це маємо вже три тисячі золотих готівки, але то мало, ледви десята часть всіх коштів. Щоби призбирати трохи гроша, пішли господарі цього року з колядою, яка принесла 110 зол. Окремо колядували хлопці і призбирали 42 зол. При Божій помочи будемо мати свій дім, хоч як проти того риє Абрамко, котрого склеп, від коли заложено кооперативу, на половину зменшився. Він має в селі ще свою сильну партію, але кооперативна ідея мусить побідити. О те подбає вже кількох молодих господарів, що з запалом взялися до народної роботи.

Кооперативник.

КОЗАЧІВКА пов. БОРЩІВ. Орґанізаційним шляхом. Наше село є відорване від світа, бо лежить на кінци Галичини, в куті між Дністром і Збручем. Нема в нім вправді інтеліґентів, що повелиб культурно-освітну роботу, а проте село не попало в занепад, навпаки належить до свідоміиших громад у повіті. Є у нас кілька ідейних громадян, що станули на чолі орґанізаційного руху. Вони заложили кооперативу, що гарно розвивається. За їх почином громадяни взялись до будови народнього дому, в якому помістилиб ся крім кооператив також інші товариства. На диво влада заборонила будову. Громада продала під будову площу за 150 зол., але повітовий виділ цеї продажі не затвердив, кажучи, що громада веде марнотравну господарку, бо продає за безцін громадське добро. Однак громадяни на це не дивилися і взялись жваво до будови. Тоді прийшла поліція і заборонила будову під загрозою арешту. І так готові фундаменти стоять вже цілий рік, але громадяни не тратять охоти, бо народній дім в селі мусить бути. Заходом молодих громадян колядовано у нас цього року на Рідну Школу, що правда, серед великих перепон з боку старших сестриць і церковних братів, котрі кричали, що гроші мають іти на церкву. Всеж таки заколядовано 147 зол. на Рідну Школу, а 33 зол. на „Просвіту“. Заходом тих самих громадян святковано урочисті поминки за тих, що полягли за кращу долю народу. В церкві зроблено гріб умаєний зеленю, а о. Кордовський відправив панахиду. При тім зібрано 20 зол. на українських інвалідів. Честь свідомим громадянам, а хруням стид і ганьба!

Свій.

ЩЕПЯТИН пов. РАВА РУСЬКА. Показують роги. При виборах до ради громадської вибрано у нас крім українських націоналістів також людий, що колись були явними москвофілами, а після війни удавали українців. Але змінились часи і закаптурені „старорусини“, як вони делікатно себе називають, зачинають показувати роги. До громадського буджету на цей рік вставлено на бібліотеку для читальні „Просвіти“ 50 зол. Проти того виступили радні москвофіли, що, мовляв, не можна мішати читальні з громадою. Зате вони зітхають дуже за коршмою, яку удалось з великим трудом усунути зі села. Кажуть, що без коршми зле в селі, і якби до громадського буджету вставлено з парусот золотих на обнову коршми, то вони дуже радо булиб за тим. Схаменіться, люди, час вже розум мати!

Громадяни.

Нові книжки і видання.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР, ч. 4—5 містить: Не туди шлях нашим господарям! Готуймося до весни. Кілько збіжа буде з морґа? Про стручкові посіви збіжа. Про шведські вівси. З насінням у нас недобра справа. Чим гноїти з весною. Відшкодування за худобу. Ох, межі, бодай вас не було! Беріться з весною до садів. Як дійшли ми до доброго сіна? Про значіння годівлі домашної птиці. Що чувати в краю? Біржа. Додаток: Український Пасічник.

СВІТ ДИТИНИ, ілюстрований журнал для дітий, ч. 3 за березень. Львів, вул. Зіморовича ч. 3.

Марійка Підгірянка: МАТИ СТРАДНИЦЯ. Образець із побуту українських виселенців у таборі в Ґмінді. Ілюстрував А. Манастирський. Золота Бібліотека української дитини під редакцією М. Матвійчука. Стор. 40, ціна 1 зол.

ПРОТИ ХВИЛЬ, місячник політики і громадського життя, ч. 1. Львів 1929.

ПОСТУП, вістник літератури і життя, ч. 2. Виходить раз в місяць у Львові, вул. Кльоновича ч. 8.

Юліян Бачинський: БОЛЬШЕВИЦЬКА РЕВОЛЮЦІЯ І УКРАЇНЦІ. Критичні замітки. Берлін 1928. Сторін 136.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ, ілюстрований журнал, виданий Т-вом „Просвіта“, ч.6 містить: Суспільні питання виховання. Чи наука буде розвиватись вічно? Цікаві форми поверхні землі в Галичині. З льондонських музеїв. Дещо про декламацію. Прикмети і завдання людської шкіри. Музика. Зима в давні часи. Невикористана ростина. Шахи. Діти камяної доби.

Позір Бориняншина!

В неділю, 31. березня (марта) ц. р. відбудеться о год. 12. в полудне в салі „Просвіти“ в Борині Партійний Зїзд мужів довіря Українського Нац.-Дем. Обєднання з усіх сіл судового повіту Бориня. Зїзд відбудеться на основі § 2 закона про збори. На порядку нарад політичний реферат і звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації посла **Дмитра Великановича,** а також орґанізаційні справи Турчанщини, а зокрема Бориняншини.

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця 55·75, жито 39, ячмінь 35·25, овес 35·50, гречка 45, сіно 22. солома 10—12.

Гроші Доляр амер. 8·88, канад. 8 80, чеська корона 0·26, австр. шілінґ 1·5, румунський лей 0·05, французький франк 0·34, фунт штерл. 42·60. радянський червонець 18.

Оголошення.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10